

Világszám lehet: sokadalmi nevezetesség újratöltve

szöveg: Róka Zsuzsa, fotó: Sebestyén László

Óriáskifliként nyújtózhat végig a Fővárosi Állat- és Növénykert a Városliget mellett a Dózsa György úti „talptól” a Hungária körútig, miután történelmi területének jórészt visszakapta. Az utóbbi 105 évben megszokott, alig 11 hektáros kert a háromnegyedével megnőtt, ötödakkorára, mint maga a Liget – ennek sokféle következményével. Dr. Persányi Miklóssal beszélgettünk.

Csaknem 19 hektárjával az Állatkert egybefüggő fejlesztési területté lett a Városligetben, amelyen lendületesen halad a Persányi Miklós főigazgató által mozgatott, idestova negyedszázados modernizálási és környezetalkotási folyamat.

A zoológiai-botanikai szempontok, a kulturális értékörzés és az ismeretközvetítés, az oktatás szempontjai egyaránt fontosak. Vagyis együtt, egyszerre akarjuk folytatni a százötven éves állatkertészet és a 19. század végi millenniumi ünnepek nyomán történetivé lett mutatóvárosság, szórakoztatás és pihenés itteni hagyományait, modernizálva és további évtizedekre előretétekintve. Amióta 1994-ben kineveztek főigazgatóknak, a két legszorongatóbb baj a hely hiánya és az Állatkert jórészt örökölt elhasználtsága volt. A szomszédos, ugyancsak fővárosi intézmény, a Vidám-

parkot pedig, amely a mostani területünk „derekától” kezdődött, az előregedés és a megváltozott igényű közönség elpártolása nyomasztotta, vele milliárdos eladósodás és a vágyott magánbefektetők érdektelensége. Míg mi az Állatkertben még nehézségeink közepette is megtartottuk évi egymillió látogatószámunkat, hála fokozatos és folyamatos fejlesztéseinknek, addig a Vidámparknak a hajdani másfél milliónyi látogatója helyett a vége felé mindössze negyedmilliója maradt. A területet pedig – a mutatóváros szakma meghaladni nem tudott szezonálisága miatt – csak áprilistól októberig használhatta a közönség, fél évig zárva voltak a kapuk. A Fővárosi Közgűlés végül bölcs és logikus döntést hozott, és ebben *Tarlós István* főpolgármester érdemei elvülhetetlenek: 2014 februárjában bezárták a ráfizetéses és megújulni nem tudó Vidámparkot, a területét pedig,

amelyen persze sokaknak támadt volna kedve plázát, lakóparkot, szállodát vagy vigalmi negyedet gründolni, szerencsére átadták az Állatkertnek. Átmeneti jelleggel, két évre ott alakítottuk ki a Holnemvolt Parkot, „állatkertesítve” a vidámparki örökség még használható elemeit, köztük a műemlék körhintát és a hullámvasutat. Aztán 2015 elejétől, amikor kormánydöntés adott a Fővárosnál nagyságrenddel nagyobb fejlesztési pénzforrásokat az Állatkertnek, egy immár hosszú távú és mélyreható fejlesztés csomagtervének részleteit kezdtük összerakni az egyesített területen. Ami egyébként – reményeink szerint – még tovább nőhet: a Széchenyi-fürdővel átellenben a területünket most csaknem kettévágó, 1971-ben emelt cirkusz helyett kormányhatározat szerint új cirkuszművészeti központ létesül, de máshol. Ha az megépül, várhatóan pár éven belül, akkor a mai cirkusz telkét fél éven belül át kell adni az Állatkertnek. Ott pedig, az Europa Nostra díjas Elefántháztól az Europa Nostra díjas Körhintáig nagyon pozitív városképi változásban bízhatunk.

Informatív honlapjukon vagy jegesmedvés-tigrises prospektusukat kihajtva színpompás állatkerti térképet láthatunk, amelyen azonban még szürkén szerénykedik nemcsak a cirkusz, hanem mögötte az Állatkert gazdasági udvarként használt, a közönség elől egy évszázadon át elzárt sávja is.

Éppen itt, a Széchenyi-fürdővel szembeni végtelenül értékes ponton pazarlásnak éreztem fenntartani a szakmailag mégoly lényeges, ám közönségkapcsolati szempontból passzív háttérfunkciókat – az idén februárban át is költöztettük őket az „óriáskifli” legkülső peremére, a Hungária körút és a vasút találkozásához. És így a nagyon helyes, de funkcióiban mégis eléggé prózai gazdasági udvarból izgalmas várudvar lesz, méghozzá ez év végére. 2018

tavasztól pedig már az idén még kopár tér helyett ősfás parkkal találkozunk a látogatók. Az óriás földlabdákban áthozott, nagy árnyékot adó, koros, lombos fák is idekerültek már a leendő Biodóm helyéről. Merthogy itt a kisgyermekes családoknak létesül egy állat-élménypark, amelynek a magva a Holnemvolt Vár lesz. De épül itt állatsimogató és póni lovarda, sőt a hajdani populáris szórakoztatótelep, a vurstli arculata köszön majd vissza, persze megszépülve-megifjodva, a történelmi Körhinta mellett. Ami idén megszépítve működik, összes lova és hintaja kijavítva, újrafestve, a letört fülek pótolva, s ha őszszel bezár, következik a homlokzati stukók és a mennyezeti szekó rendbetétele. Visszaépítjük a Molnár Ferenc-i vurstli hajdani fényíró műtermét, a kisvasutat, a céllövöldét, mindezt az új várnépnek is, vagyis a gyerekeknek a 3 éves koruktól a 8–10 évesekig és családjaiknak. Visszatér az óriáskerék is, de persze az egy törpe óriáskerék lesz. A Holnemvolt Vár kertjében és a várudvarban kézműves műhelyekkel, különleges háziállatokat bemutató Magyar Majorral, karamokkal és tejbaros kávézóval sok meglepetés várja a kicsiket és nagyokat. Ide kétféleképpen lehet bejutni: egyrészt egy – természetesen megmásítható – várbástyákkal övezett kapun, amely előtt Bambi szobra állít emléket „a városligeti Istvánmezőn” még Salzman néven született írójának, *Felix Saltennek*. De ennél izgalmasabban is megközelíthető a Holnemvolt Park várudvara, ahol korábban évtizedeken át takarmányistállók, szolgálati lakóház, irodák és szocialista kultúrterem között lovaskocsi hordott szénát, irodaszert, trágyát, kerti szerszámot, állatkerti dolgozót: a bátrak az Elvarázsolt Kastélyból örökölt Hordón át is betárolhatnak. Lesz bent Manó Kert kerámia-

manókkal, *Kő Boldizsár*nak a Holnemvolt Parkból becsomagolva áttelepített Tündér Ilona-játszótere közelében. A hajdani szénapajtában létesül a Cápanevelde, az itt cseperedett állatokkal fedezzük majd a Pannon Tenger Akvárium cápaszükségletét. Égigérő Paszuly is lesz, a régi műszaki épület kéményéből, mellette a Malachidon lehet eljutni az új Szavannaház emeletére a Tengerimalac Városához. Visszajövet betérhetünk a Madárkórházba, ahol kis vércsék, bagolyfiókák, évente összesen kétezer mindenféle állat gyógyulását követhetjük figyelemmel, üvegfal mögül, hogy ne zavarjuk őket. Ennek az emeletén állatvédelmi kiállítás rendezünk be. Magában a Holnemvolt Várban pedig 2500 négyzetméteren lehet bejárni másfél-két óra alatt azt a páratlan élményházat, amelynek állandó lakói a magyar animációs meseirodalom hősei: Vuk, Süsü a sárkány, Doktor Bubó, Mekk Elek, Pompom, Frakk, a macskák réme. Minthogy a Vízipók Csodapókkal nem sikerült a szerzői jogokról megállapodni, őhelyette a Nagy Ho-Ho-Horgásszal találkozhat a Brekk-Berekben az, aki *Csukás István* verses instrukcióit követve, kutyúkkal felszerelve, kalandjátékként kiállja az állatkerti hét próbát.

Megnyugtató, hogy az is játszhat, aki már elmúlt tízéves. Amint az is megnyugtató, hogy mennyire becsülik a történelmi elemeket – ez egyik elve az Állatkert meg-megújuló fejlesztési koncepciójának. Új attrakciókat gondolva a történelmi előzményekre alapoznak: terveznek például Angolpark-emlékhelyet is a Budapesti Állat- és Növénykertben.

Az Állatkert teljes egészében műemlékké nyilvánított „régí” részén mindent alárendelünk az örökségvédelemnek, kivéve persze az állatok jólétét. A nagyrészt

Kós-Zrumecky-féle műemlék épületek térsége intenzíven értékőrző karakterű térség marad. Beruházás-szervezés szempontjából itt is sok a teendő. Az Elefántház párnafái elkorhadtak a húsz évvel ezelőtti nagy rekonstrukció óta, és a Zsolnay-majolika cserepezést is meg kell újítani. A Nagyszikla beázik, a tervezési hibáinak kijavítása hat-hét éves folyamat, nem kevesebb, mint kétezer négyzetméteren. A Kós-Zrumecky-féle gyönyörű Fácánház fa szerkezete is megérett a cserére. Az „új” műemlékeinkre sem jut kevesebb figyelem: a Körhinta mellett a Hullámvasút térsége is örökségvédő zóna lesz, s míg az előbbi a Vurstli, az utóbbi az Angolpark emlékeit idézi majd. Ahol most beszélgetünk, az Állatkert új irányítási központja az év eleje óta, benne az én irodám is. 122 éve épült, és az utóbbi évtizedekben az Országos Toxikológiai Intézetnek adott otthont. A Millenniumkor rendőrkaszárnyának építették, aztán meg egy ideig büntetés-végrehajtási raktárként használták ezt az eredetileg a Liget peremvidékére bújtatott, szép, klinkertéglás egyemeletes épületet. Úgy alakítottuk át az Állatkert céljaira, hogy még jobban kiemeljük békebeli jellegét. Nagy vívmány, hogy körülötte most már működik az idén áttelepített kiszolgáló zóna, már felépült az új üzempépület a műhelyekkel, öltözőkkel, takarmánykonyhával és raktárakkal, miközben a csaknem kilencven százalékában lebetonozott és beépített Vidámpark helyén végigvergődünk a bontásokon és a közműkiváltásokon.

Az irodájából a valóságban is rá fog látni a Holnemvolt Vár kertje mellett készülő Pannon Parkban arra a Biodómra, ami ma még a legnagyobb álma az Állatkertnek, egyúttal – mi tagadás – az egyik legtöbb vitával és ellentmondásos vélekedéssel övezett fejlesztési beruházása is.

A Pannon Park tervei alapos indoklással, több alternatívában kerültek a döntéshozók elé, és valamennyi politikai erő választott képviselői, pártállástól függetlenül, elfogadták a javasoltakat – minden arra feljogosított fórumon és minden esetben ellenszavazat nélkül. Persze ez egy nagy projekt, és Magyarországon minden tervnek akadnak többé vagy kevésbé kompetens ellenzői is. Személyesen is tanulmányoztam a néhány kétkedő szövegeit, amelyekből egyértelmű, hogy nem vették a fáradságot a valóságos program megismerésére, általában még azt sem olvassák el, ami mindenkinek évek óta elérhető a hon-

lapunkon. Viszont légből kapott adatokkal dobálózva hordanak össze kigyót-békát, riogatnak például három-négyszer akkora épülettel, mint amit tervezünk, olyanokat állítanak, hogy beépítjük a hajdani Vidámparkot. Mert valójában mi is történik? A 8 hektáros területnövekményünkben az egyik ötödén, 1,7 hektáron építünk egy Budapesten még sosem volt, és egyelőre világszerte is ritka fedett parkot a főváros különösen értékes helyén. Ezt a helyet korábban az év felében zárva tartották, közel kilenczede le volt burkolva vagy sűrűn be volt építve tönkrement épületekkel, tele szennyezéssel és romokkal. Ott, ahol a Vidámpark volt, ez a Biodómnak nevezett csoda – igen, az lesz! – egész évben bejárható, élvezhető lesz, minden porcikájában. Egy olyan fedett attrakció, amelyet el sem tud képzelni az, aki ilyet még nem látott, és amilyenhez hasonlóra gondolhattak már a magyar fővárosban a múlt századelőn is, hiszen 1912-ben, a Pálmaházunk megépültekor is nyomós érv volt, hogy „Szükség van egy magyar Nizzára”. Én inkább azt mondanám, hogy kell egy olyan kellemes belső közösségi tér, agóra, amelyben télen-nyáron szubtrópusi környezetben és légkörben lehet járni-kelni, beszélgetni, üldögélni, állatokkal ismerkedni, bennük gyönyörködni, róluk – és magunkról, az emberi társadalomról is – tanulni. Amit akkor is lehet a családi időöltés kihagyhatatlan Mekkájaként üdvözölni, ha ezt eddig nem is követelték hangos tömegek. Például a lengyelországi Wrocławban, a németországi Lipcsében, vagy Hollandia két városában, Arnheimben és Emmenben is már fényesen bizonyította létjogosultságát az ilyen fajta létesítmény. Kulturális, turisztikai, társadalmi hozadéka mellett én további támogató érvként említhetem, hogy nálunk egy rozsdáöveget varázsolt paradicsommá. A fanyalgó becslésekkel-híresztelésekkel szemben csupán a külterein abszolút értelemben is számszerűsíthetően duplájára növeli a zöldfelületet a Liget térségében, miközben a jövő modern állatkertjének utat nyitva természetvédelmi jelentősége is van. Egyebek közt méltó tartási feltételeket teremthetünk olyan állatoknak, amelyeket, nem MUSZÁJ ugyan bemutatnia egy állatkertnek, de ha mondjuk, úgy döntünk, hogy legyen elefánt Budapesten, akkor jó, hogy a Biodómnban csak a beltéri kifutója akkora lesz, mint most a kültéri. Vagy nem muszáj nagy tengeri bemutatóval rendelkezni, de a közönség örülni fog neki, hiszen a legtöbben éppen ezt hiányolják most az állatkertünkben. Mellesleg: ide

növesztjük majd a kis cápákat a most formálódó Holnemvolt Vár Cápaneveldejében – építkezünk téglát téglára rakva, csak látni kell, mi hová is fog illeszkedni, akár évek múlva. Közben egy percig sem feledjük, hogy mi növénykert is vagyunk, és a lerobbant rozsdazóna helyén is egy botanikus kerti minőséget teremtünk. Egész területünkön minden egyes talpalatnyi helylyel foglalkoznunk kell, figyelembe véve múltját, mérlegelve jelenét és tekintettel jövőbeni optimális állapotára. A Pannon Parkra megvan a tervünk, lépésről lépésre zajlik a döntéselőkészítés, több lépcsőnél szerződés kötés előtt állunk, huzakodunk árakról, tartalmakról, és még ennek a nyárnak a híre lesz a sajtóban, hogy felvonul a Pannon Park kivitelezője is. Összetetten, sok részletből formálódó folyamat ez, ami átfogja ugyan az egész egységessé vált fejlesztési területet, de különböző pontokon történik, néha egyidejűleg, néha nem. Ha csak a volt Vidámparkot nézzük: több mint negyvenezer négyzetméternyi burkolt felülete mellett további tízezret fedtek le épületek – az eredeti 12 százalékos zöldfelületi arányt – a Biodóm fedett parkja nélkül (!) – 26 százalékra emeljük, és egyebek közt vízfelületekkel tesszük kellemessé. Sok medence lesz, például tutajos medence a gyerekeknek – most törjük a fejünket, hogyan. Vagy még mindig a hajdani Vidámparknál maradván: a Liget belsejétől a legtávolabbi ponton fog 35 méternyire fölszökkenni a Biodóm legmagasabb csúcsa, viszont az átlagos magassága 18,5 méter lesz, ami persze nem csekélység, de jóval alacsonyabb, mint a Hermina-mező és Hungária körút beépítési zónájának már régóta álló számos magas épülete. A volt Vidámpark Hermina úti sarkára pedig úgy tervezzük a kétharmad részt föld alá mélyített autóparkolót, hogy az eltörpüljön az út túl-

dalán már évtizede meredező, tetőuszodás négyemeletes épülettel szemben, ami – kétes esztétikai értéke ellenére – számomra érthetetlen módon még senki indulatát nem váltotta ki. Erre a garázsra egyelőre csak tanulmánytervünk van, de az Állatkert, sőt a Széchenyi Fürdő, meg a Bethesda Gyermekkorház működéséhez nagy szükség lenne rá. Azt szeretném, hogy a Pannon Park ennek a tetejére tetőkertként fusson rá, itt sétányok, állatbemutatók lehessenek, és a Liget felé ne beton oldalhomlokzata, hanem zöld növényes fala legyen. Szeretném emellett az Állatkertnek és egész környezetének a közlekedésfejlesztési gondjait is megoldva látni: szerintem meg kell szüntetni azt az állapotot, hogy naponta több tízezer autó hömpölyög át a Ligeten, mert az M3-as a Kós Károly sétányra hordja rá egész Kelet-Magyarország Budapesten áthaladni akaró forgalmát, és önti végül rá a világörökségi rangjának így egyre nehezebben megfelelő Andrassy útra. Szerintem rendet kell tenni, ki kell söpörni a Ligetből a kocsikat, azok kivételével persze, amelyek az itteni intézményeket szolgálják majd ki. És ezért igenis: kellene mélygarázsok is. De hát micsoda különbség lenne autók tömege nélkül! Nemcsak a Liget környezetét, hanem a Teréz- és Erzsébetváros környezeti állapotát, a világörökségi zóna épületeinek sorsát illetően is! Igen, az Állatkert fejlesztése nemcsak önmagában fontos, de ami itt folyik, az összefügg a Ligettel, sőt hatása lesz Pest egészére, és általa az egész fővárosra. A Hermina-garázson kívül is kellene P+R parkolók valahol a Mexikói úti földalatti térségében, sőt: új földalatti állomás is kellene, ami ráteszi az 1-es vilamosra a közönséget... Okosan, szívósan, lépésről-lépésre, évtizedekre előre tekintve érdemes gondolkodni ezekről – és persze tenni értük minden nap. ●